

Alkohol a choroby układu sercowo-naczyniowego

A. Mamcarz, P. Podolec, G. Kopec

1. Renaud S.G., de Lorgeril M. Wine, alcohol, platelets and the French Paradox for coronary heart disease. *Lancet*, 1992; 339: 1523–1526
2. Giles T.D., Sander E.G. Alcohol – a cardiovascular drug? *Am. J. Geriatr. Cardiol.*, 2005; 14: 154–158
3. Hines L.M., Rimm E.B. Moderate alcohol consumption and coronary heart disease: a review. *Postgrad. Med. J.*, 2001; 77: 747–752
4. Mukamal K.J. Alcohol use and prognosis in patients with coronary heart disease. *Prev. Cardiol.*, 2003; 6: 93–98
5. Standrige J.B., Zylstra R.G., Adams S.M. Alcohol consumption: an overview of benefits and risks. *South Med. J.*, 2004; 97: 664–672
6. Shaper A.G., Wannamethee G., Walker M. Alcohol and mortality in British men: explaining the U-shaped curve. *Lancet*, 1988; 2(8623): 1267–1273
7. Vaillant G.E. The natural history of alcoholism revisited. Cambridge MA: Harvard University Press 1995
8. Fillmore K.M., Golding J.M., Graves K.L., et al. Alcohol consumption and mortality. Characteristics of drinking groups. *Addiction*, 1998; 93: 183–203
9. Mukamal K.J., Rimm B.E. Alcohol's effects on the risk for coronary heart disease. www.niaaa.nih.gov/publications/
10. Hines L.M., Stampfer M.J., Ma J., et al. Genetic variation in alcohol dehydrogenase and the beneficial effect of moderate alcohol consumption on myocardial infarction. *N. Engl. J. Med.*, 2001; 344: 549–555
11. Gunzerath L., Faden V., Zakhari S., et al. National Institute on Alcohol Abuse and Alcoholism report on moderate drinking. *Alcohol. Clin. Exp. Res.*, 2004; 28: 829–847
12. Ajani U.A., Gaziano J.M., Lotufo P.A., et al. Alcohol consumption and risk of coronary heart disease by diabetes status. *Circulation*, 2000; 102: 500–505
13. Stampfer M.J., Hu F.B., Manson J.E., et al. Primary prevention of coronary heart disease in women through diet and lifestyle. *N. Engl. J. Med.*, 2000; 343: 16–22

14. Mukamal K.J., Conigrave K.M., Mittelman M.A., et al. Roles of drinking pattern and type of alcohol consumed in coronary heart disease in men. *N. Engl. J. Med.*, 2003; 348: 109–118
15. Thun M.J., Peto R., Lopez A.D., et al. Alcohol consumption and mortality among middle-aged and elderly U.S. adults. *N. Engl. J. Med.*, 1997; 337: 1705–1714
16. Muntwyler J., Hennekens C.H., Burning J.E., et al. Mortality and light and moderate alcohol consumption after myocardial infarction. *Lancet*, 1998; 352: 1882–1885.
17. Mukamal K.J., Maclure M., Muller J.R., et al. Prior alcohol consumption and mortality following acute myocardial infarction. *JAMA*, 2001; 285: 1965–1970
18. Abramson J.L., Williams S.A., Krumholz H.M., et al. Moderate alcohol consumption and risk of heart failure among older persons. *JAMA*, 2001; 285: 1971–1977
19. Walsh C.R., Larson M.G., Evans J.C., et al. Alcohol consumption and risk for congestive heart failure in the Framingham Heart Study. *Ann. Intern. Med.*, 2002; 136: 181–191
20. Cooper H.A., Exner D.W., Domański M.J., et al. Light-to-moderate alcohol consumption and prognosis in patients with left ventricular systolic dysfunction. *J. Am. Coll. Cardiol.*, 2000; 35: 1753–1759
21. Reynolds K., Lewis B., Nolen J.D., et al. Alcohol consumption and risk of stroke: a meta-analysis. *JAMA*, 2003; 89: 579–588
22. Mukamal K.J., Ascherio A., Mittleman M.A., et al. Alcohol and risk for ischemic stroke in men: the role of drinking patterns and usual beverage. *Ann. Intern. Med.*, 2005; 142: 11–19
23. Cushman W.C., Cutler J.A., Hanna E., et al. The Prevention and Treatment of Hypertension Study (PATHS): effects of an alcohol treatment program on BP. *Arch. Intern. Med.*, 1998; 158: 1197–1207
24. Xin X., He J., Frontini M.G., et al. Effects of alcohol reduction on blood pressure: a meta-analysis of randomized controlled trials. *Hypertension*, 2001; 38: 1112–1117
25. Piano M.R. Alcoholic cardiomyopathy: incidence, clinical characteristics, and pathophysiology. *Chest*, 2002; 121: 1638–1650
26. Djousse L., Levy D., Benjamin E.J., et al. Long-term alcohol consumption and the risk of atrial fibrillation in the Framingham Study. *Am. J. Cardiol.*, 2004; 93: 710–713

27. Ruitenberg A., van Swieten J.C., Witteman J.C., et al. Alcohol consumption and risk of dementia: The Rotterdam Study. *Lancet.*, 2002; 359: 281–286
28. Koppes L.L., Dekker J.M., Hendriks H.F., et al. Moderate alcohol consumption lowers the risk of type 2 diabetes. *Diabetes Care*, 2005; 28: 719–725
29. Freiberg M.S., Cabral H.J., Heeren T.C., et al. Alcohol consumption and the prevalence of the Metabolic Syndrome in the US: a cross-sectional analysis of data from the Third National Health and Nutrition Examination Survey. *Diabetes Care*, 2004; 27: 2954–2959
30. Saitz R. Overview of medical and surgical complications, in Graham A.W., Schultz T.K., Mayo-Smith M.F., et al (eds): Principles of Addiction Medicine. Chevy Chase, MD, American Society of Addiction Medicine, 2003, ed 3, pp 1027–1052
31. Gaziano JM, Buring JE, Breslow JL, et al. Moderate alcohol intake, increased levels of high-density lipoprotein and its subfractions, and decreased risk of myocardial infarction. *N. Engl. J. Med.*, 1993; 329: 1829–1834
32. Ridker P.M., Vaughan D.E., Stampfer M.J., et al. Association of moderate alcohol consumption and plasma concentration of endogenous tissue-type plasminogen activator. *JAMA*, 1994; 272: 929–933.
33. Albert M.A., Glynn R.J., Ridker P.M. Alcohol consumption and plasma concentration of C-reactive protein. *Circulation*, 2003; 107: 443–447
34. Bohm M, Rosenkranz S, Laufs U. Alcohol and red wine: impact on cardiovascular risk. *Nephrol. Dial Transplant.*, 2004; 19: 11–16
35. Goldberg I.J., Mosca L., Piano M.R., et al. Wine and your heart. *Circulation*, 2001; 103: 472–475
36. Dietary Guidelines for Americans 2005. www.health.gov/dietaryguidelines/dga2005/
37. Prewencja chorób układu krążenia. Wytyczne ESC. *Kardiol. Pol.*, 2004; 61: suppl I.
38. Mamcarz A., Pikto-Pietkiewicz W.: Niefarmakologiczne metody zapobiegania chorobom układu krążenia – naturalne antyoksydanty i alkohol. W: *Kardiologia Zapobiegawcza*. Red. M. Naruszewicz. PTBnM, VERSO, Szczecin 2003, 297–313

Specjaliści o alkoholu

Kardiolog

prof. dr hab. med. Mirosław Dłużniewski

1. Hines LM, Rimm EB. Moderate alcohol consumption and coronary heart disease: a review. *Postgrad Med J.* 2001;77:747-752.
2. Stampfer MJ, Kang JH, Chen J, et al. Effects of moderate alcohol consumption on cognitive function in women. *N Engl J Med.* 2005;352:245-253.
3. Renaud S, Gueguen R. The French paradox and wine drinking. *Novartis Foundation Symposium.* 1998;216:208-217.
4. Gunzerath L, Faden V, Zakhari S, et al. National Institute on Alcohol Abuse and Alcoholism report on moderate drinking. *Alcohol Clin Exp Res.* 2004;28:829-847.
5. Mukamal KJ, Ascherio A, Mittleman MA, et al. Alcohol and risk for ischemic stroke in men: the role of drinking patterns and usual beverage. *Ann Intern Med.* 2005;142:11-19.

Diabetolog

Prof. dr hab. med. Jacek Sieradzki

1. Christiansen C., Thomsen C., Rasmussen O., Balle M., Hauersle C., Hansen C., Hermansen K.: Wine for type 2 diabetic patients? *Diabetic Med.* 1993, 10, 958-961.
2. Koivisto V.A., Tulokas S., Toivonen M., Haapa E., Pelkonen R.: Alcohol with a meal has no adverse effects on postprandial glucose homeostasis in diabetic patients. *Diabetes Care* 1993, 16, 1612-1614.
3. Wei M., Gibbons L.W., Mitchell T.L.: Alcohol intake and incidence of type 2 diabetes in men. *Diabetes Care* 2000, 23, 18-23.
4. Burge M.R., Zeise T.M., Sobhy T.A.: Low-dose ethanol predisposes elderly fasted patients with type 2 diabetes to sulphonulurea induced low blood glucose. *Diabetes Care* 1999, 22, 2037-2041.

Gastroenterolog

prof. dr hab. med. Tomasz Mach

1. Borrás E.: Genetic polymorphism of alcohol dehydrogenase in Europeans: the ADH2*2 allele decreases the risk for alcoholism and is associated with ADH3*1. *Hepatology* 2000, 31: 984-989.
2. Mach T.: Fatty liver – current look at the old disease. *Med. Sci. Monit.* 2000, 6 (1): 209-216.
3. Mach T.: Stłuszczeniowa choroba wątroby – patogeneza, obraz kliniczny i leczenie. *Nowa Klinika* 2003, 10 (1-2): 26-32.
4. Mach T. Alkoholowe choroby wątroby. W: *Choroby wewnętrzne*. Red. A. Szczeklik, *Medycyna Praktyczna* 2005, 46-50.

Toksykolog

prof. dr hab. med. Janusz Pach

1. D. Pach, A. Hubalewska, B. Huszno, A. Kamenczak, J. Szerszeń-Motyka, J. Baran "Trudności w rozpoznaniu encefalopatii wątrobowej u osób uzależnionych od alkoholu".
Difficulties in diagnosing of hepatic encephalopathy in ethanol dependent patients.
2. I. Wegrzynek, E. Żulikowska, D. Pach, W. Szczepański "Stan czynnościowy i morfologiczny wątroby u osób ostro zatrutych alkoholem i przewlekle od niego uzależnionych".
Morphological and functional status of liver in ethanol poisoned and chronically dependent patients.
3. Z. Chodorowski, J. Sein Anand, P. Rutkowski, M. Twardowska "Osoby uzależnione od alkoholu w praktyce wybranych losowo lekarzy rodzinnych praktykujących na terenie Gdańska".
Alcohol dependent patients in family doctor's practice in Gdańsk.
4. S. Kroch, A. Kamenczak, J. Chrostek Maj, A. Polewka "Obraz zaburzeń somatycznych i psychicznych u osób uzależnionych od alkoholu leczonych w oddziale detoksykacji".
The somatic and psychiatric disorders in the alcohol addicted patients treated in the detoxification unit.

Pediatra

prof. dr hab. med. Jerzy Stańczyk

1. Gacek Maria, *Alkoholizowanie się młodzieży szkolnej na tle oddziaływań prewencyjnych*, Wychowanie Fizyczne i Zdrowotne, 1998, nr 3, s. 109-112.
2. Ignaciuk Anna, *Alkohol a wczesna inicjacja seksualna*, Problemy Alkoholizmu 2001, nr 3, dod., s. V-VI.
3. *Picie alkoholu w różnych okresach życia*, red. Alicja Bartosik, Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Warszawa, 2000.
4. Sierosławski Janusz, Zieliński Antoni, *Rodzice coraz częściej pozwalają pić*, Świat Problemów 1999, nr 4, s. 4-8.
5. Stępień E., *Alkohol a polska młodzież*. Raport 1994, Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Warszawa, 1995.
6. Thackray HM, Tiffit C.: *Fetal Alcohol Syndrome*, Pediatrics in Review 2001; 22 (2).

Neurolog

prof. dr hab. med. Wojciech Kozubski

1. Goldstein LB, Adams R, Becker K: Primary prevention of ischemic stroke: A statement for healthcare professionals from the stroke council of the American Heart Association. *Circulation* 2001, 103, 163.
2. Reynolds K, Lewis LB, Nolen JDL, Kinney GL, Sathya B, He J: Alcohol consumption and the risk of stroke. A meta-analysis. *JAMA* 2003, 289, 579.
3. Lishman WA: Alcohol and the brain. *Psychiatry* 1990, 156: 635-644.
4. Horwath TB: Clinical spectrum and epidemiological features of alcoholic dementia. W: *Alcohol, Drugs and Brain Damage*. Red. J. G. Rankin. Toronto, Alcoholism and Drug Addiction Research Foundation of Ontario, 1975, 1.
5. Luchsinger JA, Tang M-X, Siddiqui M, Shea S, Mayeaux R: Alcohol intake and risk of dementia. *J Am Geriatr Soc* 2004, 52, 540.
6. Donahue RP, Abott RD: Alcohol and haemorrhagic stroke. *Lancet* 1986, ii, 515.
7. Kozubski W: Zespoły neurologiczne związane ze spożywaniem alkoholu. W: *Choroby układu nerwowego*. Red. Kozubski W, Liberski PP. PZWL, Warszawa, 2004, 543.

Psychiatra

dr hab. med. Dominika Dudek

1. B. Habrat, Steibarth-Chmielewska K, Baran-Furga H: Zaburzenia spowodowane substancjami psychoaktywnymi. W: A.Bilikiewicz, S. Puzyński, J, Rybakowski, J. Wiórka: Psychiatria. Urban i Partner, Wrocław, 2002
2. Helena Baran-Furga, Karina Steinbarth-Chmielewska: Uzależnienia. Obraz Kliniczny i leczenie. PZWL, Warszawa, 1999
3. Salloum I.M., Daley D.C., Thase M E: Male depression, alcoholism and violence. Martin Dunitz, 2000
4. Bogusław Habrat: Organizm w niebezpieczeństwie. Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Warszawa, 1994
5. Woronowicz B: Uzależnienie od alkoholu. W: J. Wiórka (red): Psychiatria Praktyczna dla Lekarza Rodzinnego. Instytut Psychiatrii i Neurologii, Warszawa, 1992

Onkolog

prof. dr hab. med. Janusz Pawłęga

- 1 Pawłęga J. „Breast cancer and smoking, vodka drinking and dietary habits”, Acta Oncologica 1992
- 2 Pawłęga J. „Możliwości praktyczne uniknięcia zgonu na nowotwory złośliwe”, Współczesna Onkologia 1998
- 3 Pawłęga J. „Zagrożenie nowotworami złośliwymi i możliwości jego zmniejszenia”, Materiały Naukowe Medycznego Centrum Kształcenia Podyplomowego CMUJ, Kraków 2001

Diagnostyka ostrych zespołów wieńcowych po spożyciu alkoholu

dr n. biol. Ewa Stępień

1. Negative association between ethanol intoxication and myocardial infarction in patient with chest pain. Smith SW, Swanson M. Ann. Emerg. Med. 2004; 44: S4.
2. NACB recommendation for use of cardiac markers In coronary artery diseases.

3. Long-term alcohol administration inhibits synthesis of both myofibrillar and sarcoplasmic proteins in heart. Vary TC, Deiter G. *Metabolism*. 2005; 54:212-9
4. Oxidative stress and apoptosis in cardiomyocyte induced by high-dose alcohol. Guan Z, Lui CY, Morkin E, Bahl JJ. *J. Cardiovasc. Pharmacol.* 2004; 44: 696-702.